

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 31. listopada 2007.

Politička i socijalna odgovornost Crkve

Draga braćo i sestre!

Krajem četvrtog stoljeća i početkom petog, još je jedan crkveni otac, nakon svetog Ambrozija, odlučno pridonio širenju i učvršćenju kršćanstva u sjevernoj Italiji. Bio je to sveti Maksim, kojega nalazimo 398. godine, godinu dana nakon Ambrozijeve smrti, kao biskupa Torina. Vrlo je malo podataka o njemu, ali je zauzvrat do nas stigla zbirka od oko devedeset njegovih propovijedi (Sermones). Iz njih je vidljiva ona duboka i ivotna veza biskupa sa svojim gradom, što je jasna dodirna točka između biskupske slube Ambrozijeve i Maksimove.

Pred teškim napetostima koje su ometale uređeni građanski suivot, Maksim je uspio okupiti kršćanski narod oko svoje osobe pastira i učitelja. Gradu su prijetile skupine raspršenih barbara koji su, stigavši preko istočnih udolina, krenuli prema zapadnim Alpama. Stoga su u Torinu bile smještene vojne jedinice, a grad je u kritičkim trenucima postajao sklonište narodu koji je pobjegao sa sela i urbanih središta koja nisu imala zaštitu. Maksimovo djelo, pred takvim stanjem, svjedoči o njegovu naporu da se suprotstavi degradaciji građanskoga ivota i raslojavanju. Premda je i dalje teško odrediti socijalni sastav naslovnika njegovih propovijedi, čini se da je Maksimovo propovijedanje - ne ulazeći u rizik generaliziranja - bilo upravljeno na osobiti način izabranoj jezgri kršćanske zajednice u Torinu, sastavljenoj od bogatih zemljoposjednika koji su svoje posjede imali oko torinskih sela, a kuću u gradu. Bila je to sjajna pastoralna odluka ovoga biskupa koji je u toj vrsti propovijedanja vidio najučinkovitiji put odravanja i učvršćivanja svoje veze s narodom.

elimo li oslikati u tom smislu Maksimovu slubu u njegovu gradu, mogli bismo navesti ovdje primjer Propovijedi 17 i 18, posvećenih uvijek aktualnoj temi, temi bogatstva i siromaštva u kršćanskim zajednicama. I na tom području grad je doivljavao teške napetosti. Bogatstva su bila akumulirana i skrivana. "Ne misli se na potrebe drugoga", ogorčeno izjavljuje naš biskup u 17. propovijedi. "Doista, mnogi kršćani ne dijele ono što je njihovo, nego i orobljuju i ono što pripada drugima. I ne sam, kaem, da skupljajući svoj novac, ne donose ga do nogu apostola, nego i odvlače od nogu svećenika svoju braću koji trae pomoć". I zaključuje: "U našem gradu mnogi su gosti i hodočasnici. Činite ono što ste obećali" prianjajući uz vjeru, "da se ne bi i o vama reklo ono što je bilo rečeno o Ananiji: 'Niste slagali ljudima, nego Bogu'" (Propovijed 17,2-3).

U sljedećoj, osamnaestoj propovijedi, Maksim proziva česte oblike iivljavanja nad tuđom nesrećom. "Reci mi, kršćanine", tako biskup poziva svoje vjernike, "reci mi: zašto si uzeo plijen što su ga ostavili pljačkaši? Zašto si uveo u svoju kuću 'zaradu', za koju i ti sam driš da je izmrcvarena i okuena?" "No moda", nastavlja, "ti kaeš da si to kupio, pa stoga misliš da izbjegavaš optubu škrtosti. Ali ne moe se tako usporediti kupovanje s prodajom. Dobro je kupiti, no ono što se u doba mira slobodno prodaje, ne u vrijeme porobljavanja ono što je bilo ukradeno... Kao pravi kršćanin i građanin djeluje onaj koji kupuje kako bi vratio" (Propovijed 18,3). Ne inzistirajući previše na tome, Maksim na taj način počinje propovijedati duboku vezu koja postoji između kršćanskih dunosti i dunosti građanina. U njegovim očima, ivjeti kršćanski ivot znači i preuzeti građanske obveze. I obratno, svaki kršćanin koji "premda bi mogao ivjeti samo od svoga rada, a ipak preuzima tuđi plijen divljaštvom zvijeri"; koji "opsjeda svoga blinjega, koji svakodnevno nastoji glodati tuđe granice, ne bi li za vladao tuđim plodovima", ne čini mu se sličan ni lisici koja guši kokoši, nego vuku koji se baca na svinje (Propovijed 41,4).

S obzirom na razboriti obrambeni stav što ga je zauzeo Ambrozije eleći opravdati svoju poznatu inicijativu da se otkupe ratni zarobljenici, došlo je očito do povijesnih promjena u odnosima između biskupa i gradskih ustanova. Podran već zakonodavstvom koje je poticalo kršćane da otkupljuju zarobljenike, Maksim se osjećao u potpunosti ovlaštenim u tom smislu vršiti pravu kontrolnu vlast nad gradom. Ta vlast postajala je sve šira i učinkovitija, da je na koncu zamijenila slabost magistrata i građanskih ustanova. U tom kontekstu Maksim se nije samo dao na raspirivanje u vjernicima tradicionalne ljubavi prema domovini-gradu, nego naglašava i vrlo jasnu obvezu podlaganja poreznim nametima, koliko god oni bili teški i neugodni (Propovijed 26,2). U konačnici, ton i bit navedenih propovijedi čini se da pretpostavljaju poraslu svijest političke odgovornosti biskupa. On je "straa" postavljena u gradu. Tko su ti straari, pita se Maksim u 92. propovijedi, "ako ne blaeni biskupi koji, postavljeni, tako reći, na uzdignutu stijenu mudrosti za obranu naroda, izdaleka vide zla koja nailaze?" A u 89. propovijedi torinski biskup oslikava vjernicima svoje zadatke, slueći se jedinstvenom usporedbom biskupske slube sa sluenjem pčela: "Poput pčele", kae on, biskupi "motre na čistoću tijela, dijele hranu nebeskoga ivota, koriste se alcem zakona. Čisti su kako bi mogli posvećivati, slatki kako bi mogli obnavljati, strogi kako bi mogli kanjavati".

U konačnici, povijesna i knjievna analiza pokazuje sve veću svijest političke odgovornosti crkvene

vlasti, u kontekstu u kojem je ona počela zamjenjivati civilnu vlast. To je zapravo linija razvoja biskupske slube u sjeverozapadnoj Italiji, počevši od Euzebija, koji je "kao monah" prebivao u svome Vercelliju, pa sve do Maksima Torinskoga, postavljena "poput strae" nad najvišom stijenom grada. Jasno je da je danas povijesni, kulturni i socijalni kontekst različit. Današnji kontekst onakav kako ga je ocrtao moj časni prethodnik u pobudnici Ecclesia in Europa, gdje daje preciznu analizu izazova i znakova nade za Crkvu u Europi danas (6-22). U svakom slučaju, zanemarivši promijenjene uvjete, ostaju i dalje vaeće obveze vjernika prema njegovu gradu. Splet dunosti "poštena građanina" i onih "dobra kršćanina" nije nestao.

Zaključno, dobro je moda spomenuti što sam napisao prije koju godinu u Doktrinalnoj bilješci o nekim pitanjima koja se odnose na obveze i ponašanje katolika u političkom ivotu (24. studenoga 2002.).

Podsjećajući na pastoralnu konstituciju Gaudium et spes, ova Bilješka nastojala je rasvijetliti jedan od najznačajnijih vidova jedinstva kršćaninova ivota: sklad vjere i ivota, Evanđelja i kulture. Sa svoje strane, Koncil poučava vjernike "da nastoje svojim zemaljskim dunostima vjerno udovoljavati, i to vođeni evanđeoskim duhom. Ostavljaju istinu oni koji zato što znaju da ovdje nemamo stalna prebivališta, nego da traimo buduće, misle da zbog toga mogu zanemariti svoje zemaljske dunosti, zaboravljajući da ih sama vjera još više obavezuje na njih, svakoga prema njegovu pozivu" (br. 43). Slijedeći nauk svetog Maksima i mnogih drugih otaca, usvajamo i mi elju Koncila, da se vjernici sve više vesele što mogu "sve svoje zemaljske djelatnosti obavljati tako da ljudska, obiteljska, profesionalna, znanstvena ili tehnička nastojanja ujedinjaju u ivotnu sintezu s religioznim vrednotama pod čijim se uzvišenim vodstvom sve upravlja na slavu Boju (ibid.).

Papin pozdrav hrvatskim hodočasnicima na hrvatskom:

Od srca pozdravljam sve hrvatske hodočasnike, osobito vjernike upe Svetoga Marka iz Zagreba te mlade iz Sindelfingena, Esslingena i Ludwigsburga. Upoznajte i oduševljeno slijedite primjere svetaca koji su Boga zavoljeli iznad svega i posvetili mu sav svoj ivot. Hvaljen Isus i Marija!